

APUT VI.

UTRUM ACTUS BONI, QUI SUNT SUB PRÆCEPTO,
POSSINT ESSE MATERIA VOTI?

1. Triplex ordo actuum bonorum numeratur. — Hactenus magis explicuimus quid non sit materia voti, quam quid sit; nunc explicanda directe est propria materia voti, et quoniam ex dictis constat, hanc materiam consistere in aliquo actu bono et honesto, paulatim inquirendum est an requirat certum aliquem honestatis gradum vel aliquas conditions. Possumus autem distinguere tres ordines actu bonorum. In primo constituimus actus præceptorum, sive naturalium, sive positivorum, omnes enim honestos esse necesse est, et quantum ad præsens spectat, omnium est eadem ratio. In secundo sunt actus non solum non præcepti, verum etiam nec sub consilio positi, qui solent vocari minora bona, ut sunt matrimonium, ludus honestus, justa negotiatio, et similes. In tertio sunt actus consiliorum, quæ solent dici meliora bona: de singulis ergo per ordinem dicendum est.

2. Multorum sententia assertorum actus præceptos non esse materiam voti. — De actibus præceptis, fuit multorum opinio non esse materiam voti, ac subinde votum factum de opere alias præcepto, non inducere novam obligationem. Tenet Gerson., 3 p., Alphab. 67, litt. S, latius 2 p., Alphab. 25, litt. T. Ubi consequenter dicit, hominem uxoratum habentem votum castitatis, non peccare petendo debitum; item religiosum vel sacerdotem forniciantem non agere contra votum, quia non fornicari, cum alias sit præceptum, non comprehenditur sub materia voti. Idem tenet Tabin., *Votum*, 4, n. 2; idem Suppl. Gabr., in 4, d. 38, quæst. 1, art. 3, dub. 3, conel. 5, et d. 24, art. 3, dub. 3, in fine. Referuntur etiam alii Scholastici, qui interdum dicunt, de rebus necessariis ex præcepto non fieri proprium votum, sed commune et impro prium, quale est illud quod fit in baptismo. Ita sumitur ex D. Thoma, in 4, d. 38, q. 1, art. 2, q. 1, ubi sentit votum analogice dici de voto rei alias præceptæ, et de voto rei, quæ tantum est in consilio; et in solutione ad 2 indicat, peccatum contra tale votum non addere speciale deformitatem; unde sentit tale votum esse acceptationem illius obligationis, quam præceptum imponit, cum proposito implendi illam. Idem Albert, ibi, art. 7, 8, 9 et 10; Ri-

chard., art. 3, quæst. 2; Bonavent., art. 1, q. 2.

3. Potest hæc sententia fundari in cap. Quia circa, de Bigam., ubi accessus clerici ad concubinam simplex fornicatio appellatur, tanquam non comprehensa sub voto, et cap. Presbyter, d. 28, ibi, *Presbyter si fornicatus fuerit*, etc. Præterea argumentantur ratione, quia votum est opus supererogationis, et ideo non cadit nisi in opera supererogationis. Item quia votum inducit obligationem; ergo non supponit illam; nemo enim promittit alteri quod jam illi debet, ut ex jure etiam civili sumi potest, § *Sed si rem*, et § *Ex contrario*, Instit. de Legatis. Tertio, res voto promissa non potest iterum voveri, alias possent vincula in infinitum multiplicari, quod est absurdum; ergo eadem ratione res præcepta voveri non potest. Denique votum esse debet de meliori bono, ut est commune axioma; at meliora bona dicuntur opera consiliorum, non præceptorum; ergo.

4. Actus præceptos posse esse materiam voti, sententia catholica est. — Vera tamen et catholica sententia est, actus præceptos posse esse materiam voti propriissime dicti. Hæc est sententia D. Thomæ hic, quam optime interpretatur Cajetanus; et idem tenet Sotus et alii Thomistæ: Durand., in 4, d. 38, q. 1, n. 6, ubi ait firmiter tenendum esse, eum, qui habet votum castitatis, si fornicetur, non solum peccato fornicationis, sed etiam sacrilegii, seu fractionis voti. Item Paludanus ibi, quæst. 2, n. 8; Major, quæst. 1; Antonin., 2 p., tit. 11, cap. 2, § 1; Sylvest., *Votum*, 1, quæst. 5; Navar., cap. 12, numero vigesimo quinto, et communiter Summistæ; Castr., libro primo de Leg. poenal., cap. 10, non longe a principio, ubi contraria sententiam nimium erroneam appellat.

5. Confirmari solet hæc veritas ex facto Jacob, qui, Genes. 28, ita vovit: *Erit mihi Dominus in Deum*, id est, solum illum tanquam Deum colam, quod ad naturale præceptum spectat. Nam licet aliqui exponant locum illum de voto late sumpto, pro devota et spontanea obligatione, ut ait Lippom. in Catena, vitanda tamen est expositio, quia hæretici illa abutuntur, ut attigit Waldens., in Doctrin., c. 20, et quia proprietas verborum tenenda est, cum possit. Nihilominus tamen non cogit locus, quia exponi debet, non simpliciter vovisse cultum veri Dei, sed per decimarum oblationem, et alias determinationes voluntarias cultus, ut D. Thomas, d. art. 2, ad 1, tetigit; et

CAP. VI. UTRUM ACTUS PRÆCEPTUS POSSIT ESSE MATERIA VOTI.

859

Cajetanus, Genes. 29, et ibid. Abulen. Neque enim verisimile est tantum vovisse Jacob, habitum se Dominum solum pro vero Deo; nam per hoc nihil novi Deo offerret; vovit ergo speciali affectu ac modo Deum colere. Secundo ergo et certius probatur ex usu Ecclesiæ, et communis sensu: vovemus enim castitatem, quo voto etiam ad ea, quæ de necessitate præcepti sunt, obligamur. Et in forma professionis fidei a Paulo IV edita, ubi multa de præcepto necessaria continentur, in fine dicitur: *Ego idem spondeo, voveo, juro*, etc.

6. Probatur assertio ratione. — Ratione probatur ex D. Thoma, quia licet actus præceptus sit aliquo modo necessarius, simpliciter est voluntarius et liber; ergo secundum eam rationem potest esse materia voti. Consequentia, ut clara, relinquitur a D. Thom.; ostendit autem potest ex alio principio (quo utitur Durandus ad hoc ipsum probandum), quia non repugnat obligationem addi obligationi, et rem debitam uno titulo simul deberi ex alio, ut etiam jure civili constat, ex l. *Scire*, § *Si a fure*, ff. de Verb. obligat., et quæ refert Jason, in leg. *Quiris*, eodem tit. Et ratio est, quia cum prior obligatio non omnino determinet voluntatem, aut reddat illam immobilem in proposito faciendo id quod promissum est, adhuc manet capax obligationis voti, qua amplius determinetur, et immobiliter reddatur in tali proposito. Unde argumentor ultimo: quia hæc materia est honesta, et placens Deo, et promissio ejus ex se promovet studium virtutis, et nullo modo effectum illius impedit, per se loquendo; ergo neque ex parte materiæ, neque ex parte promissionis est ibi aliquid, quod impedire possit valorem et veritatem voti.

7. Objectio. — **Solutio.** — **Quomodo possit dici lex insufficiens ad ligandum.** — Dicunt aliqui, per talem promissionem fieri injuriam divinæ aut humanæ legi, addendo illi obligationem, ac si legis obligatio non esset sufficiens. Sed hoc constat esse falsum in juramentis, quibus saepe promittimus servare ea, ad quæ alioquin ex lege tenemur, ut patet in c. *Ego N.*, de Jurejur., c. *Cum in ecclesiis*, de Major. et obedien., c. *Significasti*, de Elect., c. *Quanquam*, d. 23, c. *Quoties*, 11, quæst. 7, et in d. Bulla Pii IV, de Professione fidei; et 1 Esdræ 10, legimus populum jurasse, servare legem Domini; et David, Psal. 418, dicit: *Juravi et statui custodire judicia justitiae tuae*. Sicut ergo legi additur religio juramenti sine illius injuria, ita etiam addi potest religio voti, est enim eadem ratio.

9. Violatio præcepti voto firmati novam ad-

dit malitiam contra religionem et fidelitatem. — *Quam censuram mereatur opinio Gerson.* — Secundo sequitur, violationem præcepti voto confirmati addere novam malitiam contra religionem, et fidelitatem Deo debitam, ut est certum de fornicatione contra votum castitatis, ex cap. *Impudicas*, 27, quæst. 4, ubi fornicatio monachi sacrilega contagio dicitur; et in cap. *Virgines*, ibidem, dicitur, *has virgines, quæ se Deo dedicaverunt, pactum perdere virginitatis, si libidini vident;* ubi non loquitur Concilium de virginibus, quæ tantum per nuptias votum violant, sed in universum de omnibus, quæ mæchantur, ut explicuit Concilium Coloniense I, cap. ultim.; et in capite *Scindum*, eadem causa et quæstione, sacrilegi vocantur violatores sacrarum virginum; ergo a fortiori etiam ipsæ sacrilegæ sunt. Idem suni potest ex multis aliis, quæ referuntur dist. 81, ubi propter hanc causam simile delictum in sacerdote vel monacho gravissimum existimatur, magna poena punitur. Item violatio præcepti juramento confirmati addit novam malitiam perjurii; ergo. Denique ob hanc causam omnes Doctores, quos copiose refert Sanc., l. 7 de Matrimonio, disp. 27, n. 19, consent hanc circumstantiam esse in confessione declarandam, sive circumstantiae aggravantes in eadem specie confitendæ sint, sive non, quia de hac omnes consentiunt addere novam malitiam, et hic etiam est communis sensus fidelium. Unde opinio Gerson. practice improbabilis et erronea est, ut merito Castro dixit.

10. *Votum castitatis absolute factum comprehendit materiam ex naturali præcepto necessariam.* — Tertio sequitur, votum castitatis absolute factum comprehendere materiam ex præcepto naturali necessariam. Hoc etiam est certum, tum ex communi sensu Ecclesiæ, tum ex vi verborum, quia plus est servare castitatem, quam non nubere; imo infra ostendemus, votum non nubendi non esse votum castitatis. Item saepe fit votum castitatis tantum conjugalis, ut constat ex usu Ecclesiæ, etiam in votis religionum militarium, et tamen illud votum non obligat ad abstinendum a matrimonio, vel usu ejus; unde necesse est ut obliget ad servandam castitatem ex lege naturæ necessariam. Item quia juvenis potest facere votum servandi castitatem non perpetuo, sed donec matrimonium contrahat, quod solum obligat ad vitandam violationem castitatis per se malam; ergo votum castitatis absolute factum obligat etiam ad honestatem naturali lege præceptam. Denique similiter sequitur conju-

gem voventem castitatem, vel enim, qui post votum castitatis uxorem duxit, teneri ad non petendum debitum, quod communiter receptum est a Theologis, in 4, dist. 32, et jurisprudenter, in cap. *Rursus*, Qui clerici, vel voventes, et in cap. 3 de Convers. conjugatorum, et colligunt ex illo textu, et ex ratione ejus, scilicet, quia tenetur servare id quod est in ejus potestate. Unde in hoc etiam multum erravit Gerson. oppositum sentiens. Atque ex his collellaris omnibus assertio posita manifeste confirmatur.

11. *Fit satis fundamentis oppositæ sententia.* — *Explicatur.* — Nec Scholastici antiqui contra hanc manifestam doctrinam aliquid docuerunt, licet interdum sit aliqua æquivocatio in eorum verbis. D. Thomas, ergo, d. quæst. 88, art. 2, satis clare hanc sententiam docuit, dicens ea, quæ sunt necessaria ad salutem, posse cadere sub votum. Et ut declararet illud esse proprium votum, addit, illa non ut necessaria sunt, sed ut sunt voluntaria, cadere sub votum; per quæ verba non significat ipsam observationem præcepti, etiamsi ex ipso præcepto necessaria sit, non cadere sub votum. Nam revera de hac ipsa necessitate præcepti observanda fit votum. Sed intelligit, hoc proprium votum non consistere in sola acceptatione obligationis ac necessitatis præcepti, nec in proposito seu professione implendi illam, sed in promissione voluntaria addita illi necessitatì præcepti. Unde in quarto longe in diverso sensu locutus videtur; ibi enim votum commune appellat solam susceptionem legis imponentis obligationem, et professionem servandi illam, et ideo dicit esse analogice votum, et non addere novam speciem honestatis, quæ de proprio voto cadente in materiam præceptam vera non sunt; loquitur ergo ibi de voto improppio, quale dicitur fieri in baptismo, ut libro sequenti declarabo. Et in eodem sensu locutus est Alber.; Richard. autem obscurius, sed forte non aliud intendit.

12. *Ad primum ergo fundatum contrariae sententia, quod ex juribus sumebatur, respondetur, in d. cap. Quia circa, usum concubinæ in clero vocari simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam inducendam, et ita vocari simplicem ex parte affectus et modi talis culpæ, et ut distinguatur a copula maritali, vel quæ fit cum affectu maritali, juxta cap. Nuper, eodem tit. de Bigamis; non tamen dicitur simplex ad excludendam malitiam contra religionem. In quo sensu dixit*

ibi Hostiensis, quem Panormit. imitatur, turpidinem clerici in sacris, etiam cum soluta, non esse simplicem, sed duplicem, propter voti fractionem; in sacerdote vero posse dici triplicem propter singularem gravitatem. Abbas autem antiquus ibi advertit, in illo peccato clerici in sacris esse duplicem malitiam, et ideo in d. c. *Quia circa*, non vocari absolute clericum illum simplicem fornicarium, *sed tanquam simplici fornicatione notatum.* Utique in ordine ad bigamiam. Simili modo in d. cap. *Presbyter* clarius dicitur *fornicari*, ad distinguendum turpem accessum clerici ad solutam, ab adulterio ejusdem; in utroque enim peccato est malitia sacrilegia, et ita hæc supponitur in utraque voce; solum ergo usurpantur ad explicandam differentiam in malitia iniquitatis, et videntur retineri voces illæ ex conditione personæ, cum qua peccatur. Unde obiter intelligitur inutilem esse quæstionem juristarum, an fornicatio sacerdotis sit adulterium, vel simplex fornicatio, quam tractant Felinus in cap. *At si clerici*, de *Judic.*, num. 14; Julius Clarus, lib. 5, § *Fornicatio*, num. 18, et § *Incestus*, n. 1, et alii, quos late refert Sanc., lib. 7 de *Matrimonio*, quæst. 27, num. 21. Et multi eorum dicunt, lapsum clericorum cum soluta esse simplicem fornicationem. Sed si intelligent id non esse adulterium (ut alii peccatum illud vocant), recte loquuntur; si autem intendant excludere malitiam sacrilegia, falsum dicunt, et videntur fundari in hoc, quod obligatio ad castitatem in clericis sacris non est ex voto, sed ex solo præcepto Ecclesiæ; quæ sententia falsa est, ut infra suis locis dicemus, ubi aliqua eorum dicta latius expendemus.

13. *Ad primam rationem.* — *Ad alias.* — *Super eamdem materiam voti non posse multiplicari obligationes ejusdem rationis.* — Ad primam rationem negatur consequentia; nam opus supererogationis, id est, non præceptum, potest versari circa opus præceptum, addendo aliquid non debitum, sicut dictum est de additione juramenti; vel sicut potest confessor in satisfactionem injungere auditionem Missæ, vel jejunium præceptum, imponendo novam obligationem pertinentem ad religionem, vel pœnitentiam. Et ratio est, quia licet actus sit præceptus, non omnis modus ejus est præceptus, neque sub omni titulo, et ideo non repugnat actui præcepto, qui simpliciter non est supererogationis, addi novum modum supererogationis, et hoc fit per votum. Ad secundam confirmationem negatur conse-

quentia, quia potest obligatio addi obligationi, maxime quando sunt diversarum rationum, ut patet in exemplis adductis de juramento, per quod etiam additur forum foro, ut juristæ dicunt, unde etiam in civilibus obligationibus idem invenitur; nam solutio debita ex contractu mutui, vel alio simili, potest de novo promitti et jurari. Ad tertiam, aliqui negant antecedens; quia potest quis pro arbitrio suo plura vincula sibi imponere etiam ejusdem rationis: unde si id intendat, non est inconveniens quod id efficiat, et quod arbitrio suo possit vincula multiplicare, id specialiter intendendo. Quod additur, quia si solum intendat repetere prius votum, ut in illo animum confirmet, sic clarum est non induci novam obligationem. Et hoc indicat Angles, quæst. de *Voto*, art. 1, difficult. 9, coroll. ultim. Melius tamen, et verius respondet negando consequentiam: nam obligationes omnino ejusdem rationis non multiplicantur circa idem; ut inter homines si rem vendidi aut promisi Petru, licet iterum vendam vel iterum promittam, non additur alteri novum jus, vel alteri nova obligatio: sicut etiam si semel rem donavi, non possum iterum donare, sed confirmare donationem. Et ratio est, quia primus actus efficit totam obligationem possibilem in illa specie, et ideo novus actus similis non inducit novam obligationem. Sic etiam juxta veriorem sententiam lex positiva addita legi naturali in eadem materia, et sub eadem ratione, ut non furandi, non occidendi, etc., non addit novam obligationem quasi numero distinctam, neque qui contra utramque legem peccat in eodem actu, duas malitias committit in specie furti vel homicidii. Sic ergo de duabus votis, vel potius de voto bis emissis circa eamdem materiam, judicandum est, ut est communis sententia, præsertim modernorum, quos refert Sanc., lib. 7 de *Matrim.*, disp. 27, n. 25. Secus vero est de vinculis diversarum rationum, ut sunt votum et præceptum. Et hac ratione promissio facta homini et Deo circa eamdem materiam eleemosynæ aut obedientiæ duas obligationes inducunt, quia sunt diversarum rationum et virtutum, ut docet Cajetanus, d. q. 88, art. 1, et in sequentibus dicemus. Item votum et juramentum circa eamdem materiam obligationem et transgressionem multiplicant, quia sunt diversarum rationum, ut supra, tract. 5, lib. 2, dictum est: multiplicatio autem votorum ejusdem rationis est, et ideo non multiplicat obligationem.

14. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed objici potest repugnantia in dictis; nam lex humana addita legi naturali in eodem actu non addit obligationem, seu honestatem vel malitiam specie distinctam; ergo nec votum addit, atque ita non erit proprium votum. Probatur consequentia, quia non est potentior voluntas privata personæ particularis voventis, quam voluntas superior Prælati vel principis præcipientis; ergo si hæc præcipiendo in materia alias præcepta lege naturali non addit novam obligationem specie distinctam, nec voluntas voventis addet illam. Respondetur primo antecedens non esse universaliter verum; nam si lex humana præcipiat vel prohibeat eamdem materiam in ordine ad honestatem specie diversam, etiam multiplicabit obligationem: ut lex naturalis prohibet furtum in loco sacro fortasse sola lege justitiae; potest ergo Ecclesia illud prohibere lege religionis, et intuitu divini cultus, et tunc multiplicantur obligations, ut saepo in superioribus dictum est. Et quoad hoc tenet similitudo, et retorqueri potest argumentum.

15. *Secunda.* — Secundo dicimus, quando lex humana prohibet rem prohibitam lege naturæ secundum eamdem rationem et honestatem seu motivum, tunc verum esse antecedens. Quia lex constituit actum in specie virtutis, juxta exigentiam materiæ, et motivi, et ideo si materia est eadem, licet novum titulum necessitatis addat, non extrahit actum a propria specie virtutis; sic autem negatur consequentia, quia per votum materia promissa consecratur Deo, et insurgit nova ratio virtutis. Unde differentia non provenit ex eo quod voluntas propria sit potentior ad obligandum, quam voluntas superioris, sed quia de facto per votum constituit actus in diversa materia virtutis, et tunc nova obligatio magis oritur ex lege naturali præcipiente servari Deo fidelitatem, quæ est diversæ rationis ab alia lege præcipiente actum secundum se, ut jejunii, eleemosynæ, aut alterius similis. Addo denique, quoad aliqua opera, et aliquod genus obligationis, facilius posse obligari hominem sua voluntate interveniente, quam per solam voluntatem superioris, ut ad opera consilii, ad matrimonium, et similia.

16. *Objectio.* — *Solutio.* — Dices: saltem si votum fiat de actu religionis præcepto, ut de audienda Missa in die festo, non inducit votum novam obligationem, quia sunt ejusdem rationis, scilicet religionis. Quidam concedunt, votum in eo casu non addere speciem obliga-

tionis vel honestatis, sed angere illam. Sed hoc falsum est, et a posteriori patet, quia transgressio illius voti explicanda est in confessione; ergo signum est addidisse honestatem, seu circumstantiam specie distinctam. Respondere possunt, satis esse quod addat notabiliter aggravantem. Sed hoc non recte dicitur, tum quia multo certius est illam circumstantiam esse confitendam, quam quod circumstantiae non mutantes speciem sint confitendæ propter gravitatem; tum etiam quia si illa circumstantia non mutat speciem, gratias dicitur ita notabiliter aggravare, ut sit necessario confitenda, quandoquidem præceptum positivum additum naturali intra eamdem speciem non ita aggravat. Dico tertio, in eo casu votum inducere suam obligationem specie distinctam ab obligatione orandi, vel audiendi Missam ex præcepto orta, quia intra eamdem virtutem possunt esse actus habentes honestates specie diversas, et tales sunt oratio, sacrificium, et votum, ut in tract. I diximus, et bene explicat Vasquez, prima secundæ, disp. 98, cap. 2.

17. *Ad ultimum argumentum fit satis.* — Ad ultimum argumentum, quod votum esse debet de meliori bono, respondetur primo, etiam actus præceptorum computari inter meliora bona; nam et sunt optimi actus, et præferendi sunt actibus non præceptis quantumcumque bonis, qui simul fieri non possunt; merito enim bonum melius dicitur, quod tale est, ut euicunque sibi opposito præferendum sit, sive illud præcipiatur, sive non. Quod si in eo sensu sumatur illud axioma, votum esse de meliori bono, id est, de bono, quod ad melius esse consultur, et non precipitur, sic facile potest negari tale principium, quia nullo jure, ratione vel auctoritate fundatum est. Addi vero potest, etiam illo modo posse in aliquo sensu verificari, hoc votum de re præcepta esse de meliori bono, quia licet illa materia secundum se sit præcepta, tamen quod fiat intuitu religionis, et quod per votum consecratur Deo, præceptum non est, et ut sic votum illud dici potest de meliori bono, quia melius est illud ipsum factum ex voto, quam esset sine voto. Verum est illud augmentum bonitatis provenire ex voto, potius quam supponatur ex parte materiæ, et ideo expositionem non videri tam propriam, nec fortasse ab auctoribus intentam; nihilominus per se spectata veram doctrinam continet, quia satis est quod talis materia ex se sit capax illius augmenti, et quasi consecrationis

ad divinum cultum, ut etiam secundum se, et antecedenter ad votum dici possit ex melioribus bonis. Sed de vero et proprio sensu illius axiomatis dicemus in capite sequenti.

CAPUT VII.

UTRUM ACTUS VIRTUTIS IMPEDIENS MELIOREM
POSSIT ESSE MATERIA VOTI, VEL NECESSA-
RIO ESSE DEBEAT VOTUM DE MELIORI BONO?

1. *Ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi esse potest, primo quia ad faciendum aliquod opus propter Deum, et bene merendum coram ipso, et simpliciter ad operandum in gloriam ejus, non est necesse facere id quod melius est, sed satis est facere bonum, et placens Deo, ut per se constat; ergo ad vovendum Deo, satis est quod opus sit bonum, et simpliciter Deo placens, etiamsi non sit melius aliis. Probatur consequentia, quia non est major ratio de promissione, quam de donatione seu actuali obligatione; imo videtur esse minor, cum promissio ad donationem ordinetur; ergo si ad actualem donationem id sufficit, ad promissionem sufficit. Confirmatur, quia in humana promissione non solum id, quod est utilius vel melius promissario, est materia validæ promissionis, sed satis est ut sit aliquid utile; ergo idem erit cum proportione erga Deum. Secundo explicatur in hunc modum, quia alias sequitur, quotiescumque actus bonus impedit meliorem, votum de illo factum non obligare: consequens non videtur admittendum; ergo. Sequela clara est. Minor autem patet, quia alias nullum esset votum firmum et stabile, quia nullus est fere actus bonus, qui non impedit meliorem; ut si quis vovit bonam actionem, impeditur a contemplatione; et si vovit orationem vocalem, impeditur a mentali; et si vovit dare eleemosynam tali pauperi, fortasse esset melius dare magis indigenti, vel sacerdoti, et sic de aliis. Tertio argumentor, quia nullus actus magis impedit melius bonum quam matrimonium; sed de illo potest fieri votum, si ad cultum Dei ordinetur, ut si fiat ducendi virginem pauprem animo subveniendi necessitatibus illius, et conservandi honestatem ejus; ergo.

2. *Resolvitur quæstio, et asseritur votum necessario esse debere de meliori bono, ut valide fiat.* — Nihilominus dicendum est, votum necessario esse debere de meliori bono, non solum ut recte fiat, sed etiam ut valide fiat. Hæc

est sententia D. Thomæ, d. art. 2, et in 4, d. 38, q. 1, art. 1, q. 2; et ibi Bonav., art. 1, q. 2; Albert., art. 7; Majoris, q. 1; Palud., q. 5, præsertim a n. 25; Richard., a. 3, q. 2; Durand., q. 1, n. 6; Suppl. Gabr., q. 4, in princ.; Cajet., d. a. 2; Sot., a. 3, et ibi reliquorum, et Summistarum, *Votum*; Navar., c. 12, n. 25; Anton., 2 p., tit. 11, cap. 12; et in principio hujus materiae vidimus, quod antiqui ita definiebant votum, propositum melioris boni promissione firmatum. Itaque hæc videtur fuisse communis animi concepcionis. Et in generali potest fundamentum ejus ita declarari, quia votum inducit obligationem; sed non potest votum obligare ad non faciendum id, quod melius est; ergo non potest obligare ad bonum cum detimento melioris boni. Consequentia patet, quia jam obligaret ad omittendum melius bonum propter minus. Probatur ergo minor, quia materia voti esse debet consona divinae voluntati, alias Deus non acceptat illam, et consequenter promissio non valet; sed obligari ad omittendum melius propter minus bonum, non est consonum divinae voluntati, quia voluntas Dei est sanctificatio nostra: unde quantum est ex se, cupit Deus ut homo semper faciat quod melius est; ergo non placet illi, ut homo ligetur ad faciendum id quod est minus bonum, quia per hoc privatur potestate morali faciendi quod est melius.

3. Hæc autem ratio et veritas evidentior fiet explicando amplius, quid per melius bonum intelligatur, et respondendo objectionibus in principio factis. Ex dictis ergo facile intelligitur, per melius bonum non esse intelligenda sola opera consiliorum, ut anctores citati in capite præcedenti existimarent; nam discursus factus non probat, solam religiosam obligationem de operibus consiliorum placere Deo. Quia si talis obligatio addatur operibus præceptis, non impeditur homo quominus semper faciat quod Deo gratius est, nam ex tempore quo præceptum obligat, nihil gratius potest homo Deo facere, quam servare præceptum; merito ergo illud inter meliora bona computatur. Dicitur ergo melius bonum quocumque bonum opus, quod sine impedimento majoris bonis fieri potest, ita ut illa comparatio non fiat ad præceptum, nec ad quodvis aliud melius bonum, sed ad oppositum, seu repugnans tali bono, ut bene expedit Tolet., lib. 4 Sum., cap. 17, n. 6; et significat Bonavent. supra. Et in simili, Gerson., in tract. de Consil. Evang., Alphab. 67, lit. S,

ubi ait, cum consilia dicuntur esse de meliori hono, non fieri comparationem ad praecepta, sed ad sua contraria. Sic ergo in praesenti melius bonum.

4. *Opus melius quod est materia voti in triplici ordine distinguui posse.* — Potest autem hoc opus in tres ordines distinguui: unus est operum praeceptorum, de quibus jam dictum est. Alius est quorundam operum, quae licet non sint praecepta, non solum fieri bene possunt sine impedimento majoris boni, verum etiam sunt de se aptissima instrumenta ad consequendam perfectam bonitatem et honestatem, ut sunt abrenunciatio temporalium, custodia castitatis, et obedientiae professio, quae per antonomasiā dicuntur consilia evangelica, et sunt praecipua materia votorum, de quibus in particulari agendum est in tertio volumine hujus operis. Tertius gradus est multorum honorum operum, quae bona sunt non praecepta, nec de se impeditia majora bona, et sub hac ratione operibus supererogationis et consilii annumerari possunt, etiamsi non spectent peculiariter ad statum perfectio- nis tanquam propria instrumenta ejus, sed ad communem etiam statum virtutis pertineant, ut sunt jejunare, eleemosynam facere, pre- carri, et similia. De quibus etiam certum est, ex suo genere esse convenientem materiam voti. Quia placent Deo, et non est unde dispiceant, cum de se meliora opera non impedian. Sic ergo sufficienter declarata et probata relinquitur communis assertio. Solum circa hoc tertium membrum potest dubitari, an omnis actus bonus non impediens meliorem possit esse materia voti, quod in capite sequenti tractabimur.

5. *Fit satis rationibus oppositis.* — *Ad pri- mā.* — Ad primā ergo rationem in principio positam negatur consequentia, quia, licet facere aliquod opus possit ordinari in Dei gloriam, obligari ad illud potest non pertinere ad gloriam Dei. Et ratio differentiae est, quia simplex operatio sine obligatione non tollit potestatem facieendi melius bonum in futurum, sed solum includit actualem voluntatem unius boni sine voluntate alterius, quae voluntas nullam habet malam circumstantiam. At vero promissio, seu obligatio tollit potestatem moralem in futurum ad opus melius, et haec ablatio talis potestatis Deo non placet, et ex hac parte talis obligatio non cedit in gloriam Dei. Ita Bonaventura, dicta quæstione secunda. Ad confirmationem negatur similitudo, quia pro missio humana fit homini, qui nec semper

cupit quod melius est, nec curam habet perfectionis promittentis, sed cui commodi; et licet optet quod sibi est utilius, tamen quando id non offertur, acceptat id quod utile est. At Deus semper cupit ab homine quod melius est, et perfectius, etiam ad honestatem ipsius voventis, et maxime vult illam ratione pro missionis sibi factæ non impedire, quominus possit operari, si velit, id quod est melius et optimum.

6. *Advertisum ad secundam rationem sol- vendam.* — *Votum de actu inferiori esse vali- dum, nisi fiat comparatio ad meliorem.* — Circa secundam rationem adverto, duobus modis posse aliquod bonum opus repugnare bonis melioris ordinis, scilicet, actu tantum, vel etiam aptitudine. *Actu* voco, quando actus inferior, solum quamdiu existit, impedit ne simul possit melior fieri, ut studium impedit orationem; *aptitudine* autem appello, quando actus inferior semel factus relinquit personam ligatam, vel impeditam moraliter, ne possit perfectioribus incumbere, sicut matrimonium impedit religiosum statum. Regula ergo assertionis positæ potissimum datur de actibus bonis repugnantibus melioribus hoc posteriori modo; et contra illam sic intellectam parum urget illa secunda ratio, quia inde non sequitur omnia vota de actibus minus perfectis esse invalida, quia non omnes illi reddunt personam impeditam ad meliora, licet actu non possint simul esse cum illis. Addo vero etiam posse regulam extendi ad omnes actus bonos comparatos ad meliores incompossibilis simul cum illis, dummodo convenienter intelligatur. Dico ergo votum de hujusmodi actu inferiori esse quidem validum absolute, non tamen comparatione facta ad meliorem actum. Id est, obligare hominem simpliciter ad faciendum talēm actum, non tamen obligare ad omittendum meliorem. Probatur prior pars, tum quia votum illud est de quodam bono, quod per se non excludit melius; quod enim ex parte subjecti homo non possit simul utrumque facere, accidentarium est; tum etiam quia licet aliud opus sit melius, potest homo nolle illud facere; ergo tunc votum obligabit, quia nulla est ratio cur non teneat; ergo absolute obligat. Altera vero pars declaratur, quia, non obstante tali voto, potest homo, si velit, facere melius opus incompossible operi promiso, quia nec voluntas Dei, nec intentio recte voventis est obligari ad relinquendum melius propter minus bonum; in hoc ergo sensu semper est verum, omne vo-

tum esse de bono sub ratione melioris, seu quæ majori indiget examinatione, et ideo in sub conditione, si melius opus non fiat.

7. *Duo modi quibus bonum opus promissum propter melius relinquiri possit.* — Advertendum autem est, duobus modis posse contingere, ut opus bonum voto promissum propter melius relinquatur: uno modo, per solam dilationem executionis voti; alio modo, per absolutam omissionem, seu cessationem ab uno opere ratione alterius. Prior modus est facilis, quando votum non habet certum tempus praefixum, pro quo implendum sit, et licet nunc differatur, potest postea impleri, et eo animo differri, et tunc nulla est difficultas, quia nihil contra votum fit. Unde potest in universum regula statui, nunquam violari votum etiam moraliter, ut sic dicam, ex eo quod ejus executio differatur propter aliquod majus Dei obsequium. Quia, ut supponitur, tempus exequendi votum non erat in ipso voto determinatum, nec prudenter judicari potest tempus opportunum, nedum necessarium, illud, in quo omittendum esset opus melius ad votum implendum. Posterior autem modus non habet locum, nisi interveniente commutatione voti in melius, quam credimus fieri posse propria voluntate voventis, quando de excessu constat, quia illa conditio vel distinctio est intrinsecæ inclusa in omni voto. Faciam hoc, nisi aliud melius occurrerit faciendum; vel, Faciam hoc, aut aliiquid melius. Nam hoc intelligitur esse magis consentaneum divino beneplacito, et acceptationi, ut infra libro sexto latius dicam.

7. *Ad secundum.* — Ad secundum ergo argumentum, vel negatur sequela simpliciter loquendo, vel (majoris claritatis gratia) distinguitur sensus consequentis; nam si sensus est, sequi, votum de actu bono repugnante meliori quocumque modo non obligare absolute, negatur sequela; ostensum est enim absolute obligare, quia per se necessarium est illud fieri, si commutatio in melius non interveniat. Quæ conditio cum generalis sit, et inclusa in ipsa natura voti, non facit votum esse conditionatum, seu non absolutum, ut constat ex dictis supra de juramento. Si autem sit sensus, sequi talia vota non obligare ita definite ad tales actus, quin liceat substituere meliores, sic conceditur sequela; neque inde fit talia vota non esse firma, seu stabilia, quia satis firma obligatio est, quæ omitti non potest, nisi juxta arbitrium creditoris, et dando illi aliquid quod ab ipsolinentius acceptetur. Tertiū autem argumentum petit difficultatem,

CAPUT VIII.

UTRUM OMNIS ACTUS VIRTUTIS, QUI NON REDDIT PERSONAM INHABILEM AD OPERA PERFECTIONIS, POSSIT ESSE MATERIA VOTI?

1. *Ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi sumitur ex quibusdam actibus pertinentibus (ut sic dicam) ad corporis, seu præsentis vitaem commoditatē, qui simpliciter studiosi sunt, et nihilominus non videntur esse materia voti. Antecedens inductione et ratione declaratur. Primo, in actu comedendi et bibendi, quando oportet ad naturæ conservationem; nam hi actus honesti sunt etiam ex objecto, quia sunt rectæ rationi consentanei, suo tempore et loco, et tamen non videntur esse materia voti. Maxime si addamus, etiam esse bonum moraliter, ut cibis ad salutem utilioribus, qui solent esse delicatores et pretiosiores, quibus uti de se non est malum, et recta ratione regulatum, erit moraliter bonum, et tamen de illo usu votum facere ridiculum et illusorium esset. Item accedere ad ignem tempore frigoris, vel deambulare, aut friicare manus, actus sunt boni moraliter ob eamdem rationem, et tamen de illis vota fieri non possunt, ut videtur per se notum, quia nihil ad Dei cultum pertinens in illis actibus invenitur. Idem est de ludo honesto, et de quacumque moderata recreatione, et aliis ad eutrapeliam pertinentibus, quæ vera virtus moralis est, ut ostendit D. Thom. 1. 2, q. 168, et tamen omnes illi actus non sunt materia voti. Cujus signum est, quia potius vota de negationibus talium actuum, ut de non ludendo, etc., valida sunt. Et ratio a priori esse videtur, quia materia horum actuum valde humana est, et sensibilis, quæ licet honeste fieri possit, tamen simpliciter distractrahit mentem ab spiritualibus et perfectioribus rebus; et ideo licet illi actus honesti admittantur, non tamen obligatio ad illos. Tandem operari bonum ex metu poenæ, moraliter bonum est, cum non sit malum, ut ostendimus in materia de Pœnitentia, et ostendit etiam Veg., lib. 6 in Trid., cap. 23, et tamen talis operatio non est materia voti, quia non est perfecta. Imo ait Veg. supra, neque esse laude dignam; ergo non omnis bona operatio materia est voti.

2. In contrarium vero est, quia nullum est opus bonum, quod, quatenus tale est, non pos-